

„Česká otázka“ existuje vlastně od té doby, co Češi začali usilovat o svébytnost; zprvu národní svébytnost v tom nejužším smyslu jazykovém, posléze v širším kulturním a naposledy ve státním smyslu. Úsilí o získání svébytnosti ve smyslu státním bylo korunováno zatím jen dočasnými úspěchy: podvkrátě se ukázalo, že bylo koncipováno s lehkomyšlnou důvěřivostí ve Štěstěnu, neboť jak jinak nazvat spoléhání se na dobrou vůli zahraničních protektorů spíše než na vlastní rozhodnost k tvorbě vnitřně pevného státu a na vůli k jeho obraně?

Petr Pithart, *Osmašedesátý*

Roku 1968 došlo ke krátkému nádechu, ale v letech 1969, 1970 znovu spadla klec...

Šebek: Určitě také za Pražského jara některé tendence i reformním komunistům v partaji vadily. Biskupové se setkali s prezidentem Ludvíkem Svobodou až 20. srpna 1968, z čehož je vidět, že nikdo neměl moc zájem o nějaký dialog s církví.

Balík: Mezi laiky vládl „poučený odstup“ církve vůči tzv. demokratickému procesu ve straně a společnosti a „socialismu s lidskou tváří“. Krásným příkladem byl Bohumil Černík,⁵⁹ katolický laik vězněný v 50. letech, který po roce 1989 napsal paměti. Vzpomíná na rok 1968, když na vesnici kdesi na Vysočině měli obnovnou schůzi Československé strany lidové. Přišel tam okresní tajemník lidové strany s tím, že KSČ si nadále podrží vůdčí úlohu ve státě a lidovci jí budou pomáhat uskutečňovat její program. Černík mu řekl: „Tak to podle Vás, pane tajemníku, znamená, že komunisté budou nadále popravovat lidi a lidová strana bude jenom určovat barvu kvítí na jejich hroby... Tento režim může chválit jenom ten, kdo má dva smysly jako kráva. Nažrat se a lehnout.“ Podle mě to byl trefný postřeh, že svoboda v pojetí roku 1968 znamenala, že lidovci budou mít právo na určení barvy kvítek na hrobech svých obětí.

⁵⁹ Bohumil Černík (1924–2011), bylinkář, kronikář Vysočiny, persekvaný komunisty.